

Observacions al projecte de modificació de la Llei 7/2004 de reforma de la Llei 4/1998 de patrimoni cultural valencià

Autor: Ple del CVC

Aprovació: Ple extraordinari 26 d'abril de 2006

Examinat el text de modificacions proposades a la Llei 7/2004, el Consell Valencià de Cultura presenta les següents observacions, objeccions i suggeriments, aprovades en la seua sessió de 26 d'abril de 2006:

Per una banda, es fa constar ja ací la conformitat amb les modificacions dels articles 1, 2, 10, 22, 23, 28, 29, 33, 35, 36, 37 i 55; per una altra banda, es presenten observacions i suggeriments als textos del Preàmbul i dels articles 26, 27, 34, 39, 46, 47, 48, 50, 58 i 62; i finalment es plantegen determinades objeccions i diferències de valoració relatives als articles 38 i 39.

En el text que segueix, el Ple del Consell Valencià de Cultura exposa sense més consideracions, de manera succinta però suficient, totes les posicions mencionades, seguint l'orde de l'articulat de la proposta de modificació:

Preàmbul

Quant a la terminologia, observem que en el Preàmbul s'utilitza el terme "*adaptación*" per a referir-se a allò que en l'articulat apareix mencionat com a "*reconstrucción*" i "*restauración*". No són termes intercanviables, ja que el seu ús indistint pot donar lloc a abusos d'interpretació. Per tant, considerem imprescindible precisar-ne els sentits respectius i usar-los coherentment en el text, i suggerim al legislador la possibilitat d'atenir-se als usos donats a estos termes en la Llei de Patrimonio Histórico Español.

D'altra banda, tenint en ment els casos repetits de vandalisme contra béns del patrimoni cultural, proposem que on diu: "*derivadas del crecimiento económico y del desarrollo urbanístico*", diga: "*derivadas del crecimiento económico, de los cambios sociales y culturales y del desarrollo urbanístico, así como de comportamientos incívicos*".

Article 1

El Ple del Consell Valencià de Cultura fa constar que valora molt positivament la nova redacció proposada.

Article 11

Es considera que el caràcter vinculant que es dóna a l'"*informe de impacto sobre valores patrimoniales*" pot afectar a altres normes urbanístiques. En conseqüència, assenyalem la necessitat de tenir en compte l'harmonització de les normatives.

Se suggerix que on la llei menciona l'impacte ambiental, tinga igualment en compte el concepte d'"*impacte paisatgístic*".

Article 14

La creació del Cos d'Inspecció hauria de ser objecte d'un informe del Consell Jurídic Consultiu.

Per a evitar situacions d'indefensió, caldria establir que als afectats se'ls lliuraran còpies de les Actes d'Inspecció.

La norma hauria d'indicar que la regulació del Cos d'Inspecció es farà per via reglamentària.

Finalment, insistim a recomanar la creació d'un cos específic de policia encarregat de vetlar per la defensa i la protecció del patrimoni cultural valencià i de perseguir les infraccions d'esta llei.

Article 26. D)

Es proposa la següent redacció per a definir "espacio etnológico": "Espai etnològic: construcció o instal·lació o conjunt d'aquestes, vinculades a formes de vida i activitats tradicionals o significatives que siguen representatives de la cultura valenciana".

Article 27

La modificació del punt 7 deixa per resoldre quins terminis s'aplicaran: "*En el último caso, no serán de aplicación los plazos que para cada caso concreto se establecen en esta ley*". Considerem que caldria indicar el criteri a seguir –¿possiblement, els generals de la Llei 30/92?

Article 32

Es proposa incloure en l'article el concepte que la declaració de Bé d'Interés Cultural implica el dret dels ciutadans a l'accés i la fruïció del bé, i la necessitat que les organitzacions i entitats responsables fixen plans específics per a garantir l'ús d'este dret.

Article 34

El text amplia el termini per a l'emissió d'informe de tres a sis mesos, i li dona caràcter vinculant. Pel que fa a la nul·litat de les actuacions urbanístiques que incomplisquen, es tracta d'una qüestió que hauria d'examinar el Consell Jurídic Consultiu: ¿la figura seria la "nul·litat" o la "anul·labilitat"? (articles 62 i 63 de la Llei 30/92).

Article 38

La nova redacció sobre la possibilitat de reconstruccions pot estar en contradicció amb la Ley de Patrimonio Histórico Español, norma de rang superior (art. 39.2). Cal esperar a l'informe del Consell Jurídic Consultiu. De tota manera, es considera que

el text de 2004 que ara es pretén modificar s'ajusta més a la línia jurisprudencial marcada pels tribunals de justícia i a la Ley de Patrimonio Histórico Español, ja que la reforma plantejada introduïx un element d'imprecisió. En conseqüència, proposem:

- a) suprimir la modificació de l'article i conservar-ne el text original
- b) o afegir al text modificat la referència a l'article 39.2 de la Ley de Patrimonio Histórico Español.

Article 39

El problema està en la viabilitat de la reforma, en funció de la capacitat dels municipis, de la informació i la tutela superiors i de la coordinació amb altres normes urbanístiques que també són d'aplicació.

Per a la confecció dels catàlegs caldria que l'òrgan superior assistira i auxiliara els municipis.

Es proposa fer constar clarament en la llei l'ajuda institucional a la declaració i la conservació dels béns patrimonials i a la confecció de catàlegs i inventaris, sobretot en els casos de pobles menuts i de recursos escassos.

Es proposa incloure una referència a l'obligació de la conselleria respectiva de donar assistència tècnica per a la ràpida realització del Catàleg, i establir un Pla Especial amb partida pressupostària per a la seua execució. També és el moment d'assenyalar la conveniència de corregir l'oblit que presenta el text examinat de les possibilitats d'actuació de les diputacions provincials.

Es proposa incloure la següent precisió: d'acord amb les consideracions històriques i arqueològiques oportunes, es mantindrà només la façana d'un edifici, o també la seua estructura interior, totalment o parcialment.

Quant al problema de les línies telefòniques i elèctriques, considerem que exigix un estudi més a fons, i concedir una moratòria o terminis a les companyies subministradores.

Article 46

La principal novetat és l'al·lusió a una significació pròpia dels béns dins l'àmbit comarcal local, i una nova classificació dels béns de rellevància local –semblant a la proposada per als BIC– però que no té en compte els béns mobles i que, tal vegada, caldria equilibrar. A més, aquestos béns hauran de formar part del catàleg de béns i espais protegits previstos en la legislació urbanística, i s'integraran en l'Ordenació Estructural del planejament municipal –tal com es preveu per als Béns d'Interés Cultural.

Pel que fa a la classificació dels béns, tot i trobar correcta la proposada, es proposa estudiar, de cara al futur, la que s'adjunta com a Apèndix 1.

Article 47

La nova redacció d'aquest article atorga als municipis la iniciativa per a seleccionar –mitjançant els seus catàlegs de béns i espais protegits, recollits en la legislació urbanística com a instruments d'ordenació i de conservació i recuperació del patrimoni cultural, i com a integrants obligatoris dels plans generals– els immobles que mereixen la consideració de béns de rellevància local, amb l'informe posterior vinculant de la Conselleria.

Crida l'atenció que el punt 6 –que fa referència a la possibilitat que la Conselleria preste assistència tècnica per tal de dur a terme les disposicions de l'article– aparega com a últim punt dins l'article, quan en la redacció anterior figurava en segon lloc.

D'altra banda, se suggerix que on diu: "*titulados superiores en arquitectura, arqueología e historia del arte*", diga: "*titulados superiores en arquitectura, arqueología, historia del arte y antropología*".

Article 48

En els supòsits extraordinaris d'inclusió d'un bé en l'Inventari mitjançant resolució de la Conselleria, ¿només s'ha d'escoltar una de les institucions consultives de la Generalitat?; ¿es tracta d'un error i en són dos les institucions que s'han de consultar, tal com és el cas en el procediment d'incoació d'un BIC –article 27.5 de la nova redacció—? A més, no se menciona res de l'article 49, el qual en la redacció anterior disposava la comunicació al registre de la propietat de qualsevol inclusió de béns de rellevància local en l'Inventari.

Article 50

La novetat més significativa és el canvi d'ordre quant a les normes de protecció: ara, tenen preferència les establertes en el Catàleg de Béns i Espais protegits –les quals, al seu torn, estaran definides en funció dels valors reconeguts—.

Caldria estudiar amb profunditat el canvi en el punt 2.c, en el qual, l'establiment de mesures de protecció quant a l'entorn d'afectació del bé, passa de "si és el cas" a "salvo justificación de innecesarietad". ¿Qui? i ¿de quina manera? se justifica la innecessarietat.

Quant al punt 3, en el qual es fa referència a la legislació urbanística, caldria un estudi d'eixa legislació per tal d'avaluar aquesta modificació, el seu contingut, la seua coherència.

Finalment, el punt 4 sembla raonable.

Article 58

D'acord amb allò expressat en el comentari de l'article 47 es plantegen dubtes respecte a la capacitat dels Ajuntaments per a delimitar aquestes àrees de vigilància arqueològica i paleontològica. A més, qui i de quina manera es determinaran els seus valors per tal de poder accedir a la categoria de BIC.

D'altra banda, respecte de l'apartat 6, on es parla de l'elaboració d'un Reglament sobre les competències i funcions dels serveis municipals d'arqueologia que han de gestionar les disposicions d'aquest article, caldria preguntar-se ¿qui i quan? s'elaborarà l'esmentat reglament.

Finalment, s'observa als articles 58 i 62, de forma genèrica, la mateixa inconcreció comentada anteriorment respecte als requisits i responsabilitats i iniciativa atorgada als municipis i els recursos d'aquests per a dur-los a terme, especialment els que compten amb menys mitjans tècnics i financers.

Disposició addicional cinquena

La llista de tipus de béns susceptibles de ser declarats de Rellevància Local no inclou tots els que podrien merèixer la declaració. Se suggerix una redacció més comprensiva, com ara: "*... paneles cerámicos exteriores anteriores al año 1940 y todas aquellas manifestaciones de arquitectura y elementos constructivos populares, anteriores a 1940, que presenten aspectos singulares del patrimonio y la cultura valencianos*".

Considerem important incloure, en el paràgraf referent a la potestat de la Generalitat Valenciana d'exceptuar determinats béns del seu reconeixement com a Béns de Rellevància Local, l'obligatorietat de comptar amb dos informes favorables dels organismes consultius pertinents.

Disposició transitòria primera

Considerem excessivament restrictiva la fixació de dos-cents metres de distància del bé com a límit del seu entorn protegit, i proposem substituir-la per l'expressió, més comprensiva: "la distància necessària" (la necessària per a no desfigurar l'entorn visual del bé).

Consideracions finals

1. La llei no menciona explícitament una part important del patrimoni cultural: el folklor. Podria estar inclòs en l'apartat etnològic, però mentre no tinguem una Llei de patrimoni popular –la conveniència de la qual no podem deixar de recordar–, seria bo que la modificació proposada de la Llei de patrimoni cultural tinguera en compte de manera explícita les manifestacions del folklor valencià (musicals, coreogràfiques, literàries, etc.).
2. La modificació proposada no resol la diferència entre “béns d’interés local” i “**béns d’interés comarcal**”. ¿Quina instància hauria de definir l’interés comarcal? Les mancomunitats, allà on n’hi ha, no compten amb la competència necessària. En conseqüència, ens felicitem que per primera vegada una Llei de la Generalitat Valenciana reconega implícitament la necessitat de donar un marc jurídic a l’àmbit comarcal, en el sentit del manament estatutari, i proposem que, mentre arriba el compliment del manament mencionat, es declara que el desplegament reglamentari d’esta Llei determinarà la constitució de les comarques oportunes amb el fi únic de determinar, promoure i catalogar els béns d’interés local i comarcal.
3. Constatem el canvi important que suposa atorgar la iniciativa a les entitats locals en la selecció dels béns mereixedors de protecció per la seua “rellevància local”, i plantegem els nostres dubtes sobre la possibilitat de dur-lo a la pràctica, en consideració de l’escassa capacitat –de valoració, tècnica i financera– de molts municipis menuts, alguns d’ells amb una riquesa patrimonial molt per damunt de la seua capacitat de gestió, i sobre les disfuncions i la disgregació que això pot provocar en la protecció i la conservació del patrimoni cultural. La Llei atorga als municipis un instrument important –en reconeixement de la seua autonomia local sancionada constitucionalment– per a participar en la formació de l’Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià mitjançant la inclusió en ell de béns de rellevància local. Però, tot i que la Llei de Patrimoni –tant en la nova redacció que ara es proposa de l’article 47, com en l’aprovada en la modificació de 2004– reserva a la conselleria la capacitat de promoure la inclusió d’un immoble en l’Inventari –per exemple, quan un bé

mereixedor de la categoria de rellevància local no és inclòs per l'Ajuntament en el seu Catàleg—, semblaria raonable disposar d'un catàleg-guia superior de referència. Així, per tal d'assegurar l'efectiva protecció uniforme del conjunt del patrimoni cultural valencià, tal vegada la Conselleria, tant per capacitat tècnica com per nivell jeràrquic amb competència exclusiva en patrimoni cultural en tot el territori valencià, hauria de ser l'encarregada de promoure un catàleg global dels béns del patrimoni cultural valencià, en lloc de "beneir" puntualment les iniciatives de les entitats locals, en cas que n'hi haja.

4. Cridem l'atenció sobre la conveniència de tenir en compte en la Llei examinada les responsabilitats i també les competències de les diputacions provincials valencianes, les quals compten amb servicis tècnics suficients per a responsabilitzar-se de part dels treballs encomanats als municipis.
5. Finalment, volem fer constar la impressió general que la modificació proposada de la Llei de patrimoni cultural valencià podria haver-se estalviat amb la promulgació d'un Reglament –d'altra banda, pendent des de l'aprovació de la Llei 4/1998—, i en conseqüència cridem l'atenció sobre la urgència de procedir al mencionat desplegament reglamentari.

Apèndix 1

La novetat introduïda en l'Article 1, en la part relativa als "Béns immobles", apartat d), es referix a l'"espai etnològic", la qual figura no resol els problemes que amb la seua creació tracta de remeiar, sinó que, al contrari, planteja problemes d'interpretació, ja que introduïx una figura més en la llarga relació que en fa l'article: monument, conjunt històric, jardí històric, espai etnològic, lloc històric, zona arqueològica, etc., sense que en resulte una major racionalització, de manera que pareix aconsellable reagrupar i sistematitzar estes categories.

Per tant, formulem la proposta que en allò que es referix als aspectes històrics, han d'ordenar-se per orde creixent, de manera que l'apartat A, "Béns immobles", començaria per considerar, de menor a major:

- a) Monument
- b) Lloc històric
- c) Jardí històric
- d) Conjunt històric
- e) **Conjunt (o Àrea) monumental.** Categoria de nova creació que es referiria a llocs singulars que tinguen, per acumulació, per exemple, més d'un monument, un lloc i conjunts dispersos. Tot això junt es consideraria un "conjunt (o àrea) monumental" i seria el grau superior, per amplitud, de tots.

Per analogia caldria procedir, en els béns arqueològics i els etnogràfics, com en els anteriors, ordenant-los de menor a major:

- a) Lloc arqueològic
- b) Zona arqueològica
- c) Zona paleontològica
- d) Zona etnològica
- e) Parc cultural
- f) **Conjunt (o Parc, o Àrea) arqueològic i etnològic.** Categoria de nova creació que tindria la virtut de poder integrar igualment, per addició, l'arqueologia industrial, cada vegada més abundant i que, si per ara es concreta majoritàriament en fumerals fabrils, no s'hi reduïx, com mostren àmplies zones estudiades pel Consell Valencià de Cultura, com ara Alcoi, Albaida, etc., amb restes d'arqueologia industrial de gran interès.

El **conjunt** (o parc o àrea) **arqueològic i etnogràfic** es referiria a zones extenses en les quals es combinaren restes arqueològiques amb altres de paleontològiques i d'industrials, per posar-ne un cas.

Per este camí aniríem fins a l'article 46, en el qual s'organitzen els "espais" dins dels Béns de Rellevància Local.